

ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ

Сергій Москвін, Президент УСМА, к.е.н.

Про що мова?

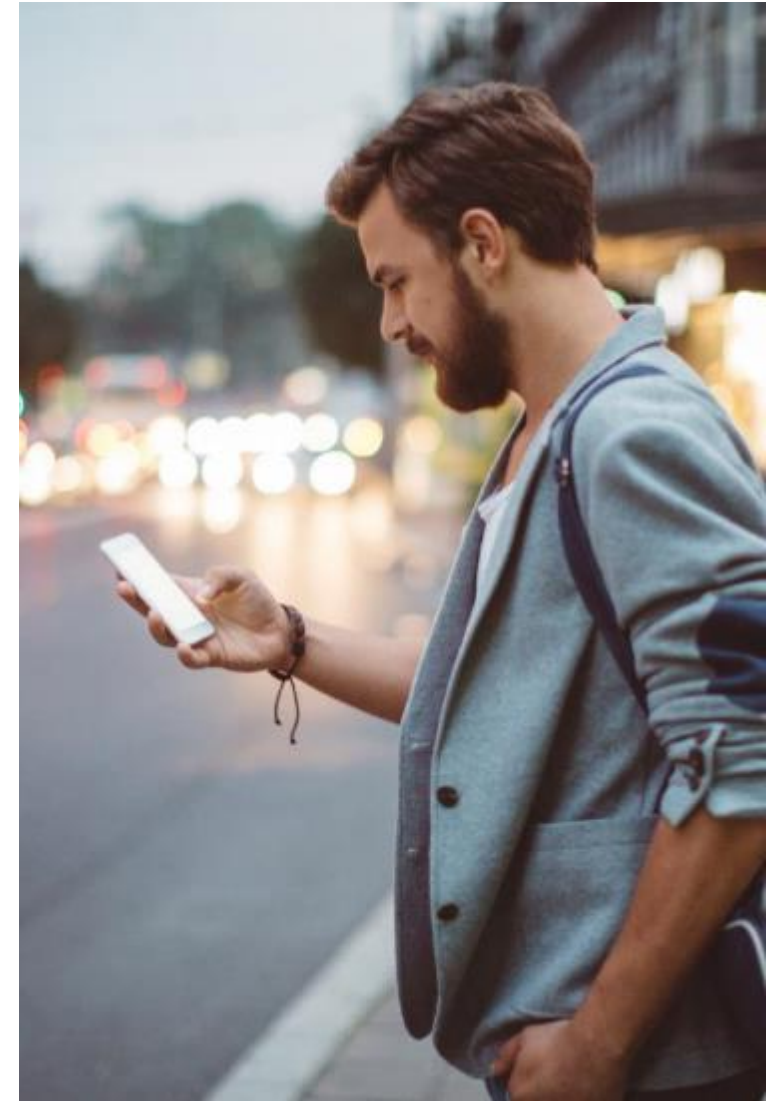
Як ми розуміємо фінансову
інклюзію

Фінансові продукти та послуги
на ринках капіталу

Оцінка доступності та
обізнаності послуг на ринках
капіталу України

Захист прав користувачів послуг
на ринках капіталу

Висновки

Як ми розуміємо фінансову інклюзію

1

Ще раз визначимо що таке фінансова інклюзія

1) Доступність фінансових послуг, тобто можливість користувача дійсно скористатися послугою через контакт із фінансовим посередником

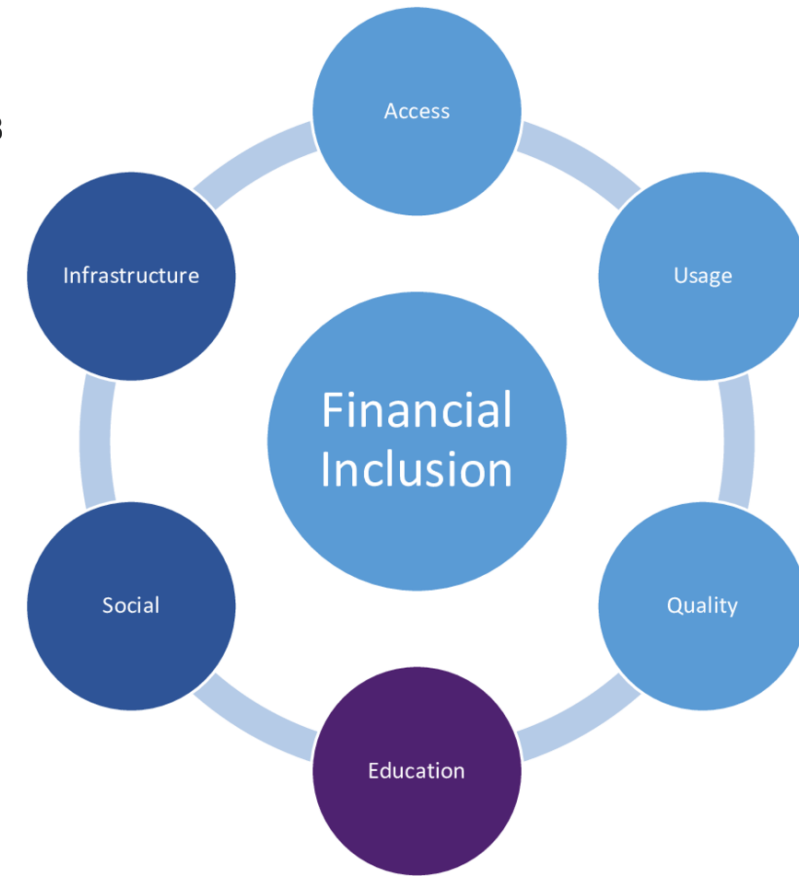
Які послуги надаються на ринках капіталу?

2) Фінансова обізнаність, тобто здатність споживача здійснити усвідомлений вибір послуги, повністю розуміючи вигоди та ризики від користування нею

Чи роблять користувачі послуг на ринках капіталу усвідомлений вибір?

3) Захист прав користувача — гарантія безпечного, прогнозованого та якісного надання послуги

Чи достатньо захищені користувачі послуг на ринках капіталу?

Що кажуть вчені?

Дудинець Л.А., Верней О.Є. Фінансова інклюзивність та її детермінанти. Економіка та управління національним господарством. 2018, вип. 2 (130), С. 8-13.

- Фінансове охоплення (financial inclusion) – доступ споживачів до базових фінансових послуг, що базується на відсутності різного роду перешкод (цінових і нецінових) щодо їх отримання.
- Ефективним інструментом підвищення рівня фінансової інклюзивності є застосування фінансових технологій, тому напрямом подальших досліджень слід вважати дослідження проблем упровадження фінансових технологій в Україні та перспектив їх використання

Грубер К.В. Доступ населення до фінансових послуг як складова фінансової інклюзії: еволюція та оцінка у вітчизняних реаліях. Новітня історія суспільних трансформацій. 2020, С.407-430.

- У фінансових системах банківського типу (наприклад, у Німеччині, Японії), власне банки відіграють провідну роль у мобілізації коштів населення, здійсненні управління ризиками і формуванні баз даних (реєстрів). Натомість, в таких країнах, як Велика Британія та США, де склалась фінансова система ринкового типу, роль фінансового посередника у русі ресурсів від населення до корпорацій відіграє фондовий ринок. При цьому його ефективність забезпечується захистом прав акціонерів, врегульованими правилами звітності, низьким рівнем корупції.

Що каже Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року про ринки капіталу?

Впровадити регулювання обов'язковості застосування інвестиційними фірмами правил у роботі з **клієнтами «best execution (найкраще виконання)»** та КУС (знай свого клієнта)

Запровадити стандарти розкриття інформації щодо основних умов **фінансових продуктів**: кредитування, страхування, заощадження, платіжні та **інвестиційні послуги**

- ✓ Запровадити цільові програми для формування **знань та вмінь** з питань користування фінансовими послугами
- ✓ Розробити освітню програму з **цифрової грамотності** у фінансовій сфері

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ

Стратегія концентрується на захисті прав споживачів фінансових послуг та фінансовій грамотності населення. Ринки капіталу окремо не виділені.

Фінансові продукти та послуги на ринках капіталу

2

Фінансові інструменти: наявність в Україні та обізнаність щодо їх використання

Фінансовий інструмент	Наявність	Обізнаність (оцінка)
Акції	У лістингу (біржовому реєстрі) УБ і ПФТС є акції МНР SE (Миронівський хлібопродукт), ПФТС – банку Південний. У біржовому списку УБ – 49 емітентів; ПФТС – 93.	За відсутності ліквідних акцій обізнаність не має значення
Корпоративні облигації	У лістингу УБ – облигації Кредобанку; ПФТС – Таскомбанк, НАК Енергоатом, Кіровоградобленерго, Житомиробленерго; Перспектива – ДІУ	Обізнаність невисока
Облигації місцевих позик	У лістингу ПФТС - Львівська міська рада	Обізнаність середнього рівня (Київ, Львів, Харків, Івано-Франківськ)
Державні облигації	У лістингу є на всіх біржах (УБ, ПФТС, Перспектива)	Обізнаність висока
Іпотечні облигації	Відсутні. Останній випуск погашений у 2016 році.	За відсутності обізнаність не має значення
Цінні папери ІСІ	ПФТС - ПАТ "ЗНКІФ "ОБЛІГАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ"	Обізнаність невисока
Деривативи	УБ - ф'ючерсний контракт на USD-UAH; Перспектива - ф'ючерси на індекси, золото, валюту	Обізнаність невисока

Інвестиційні послуги

- вчинення правочинів щодо фінансових інструментів за рахунок та від імені клієнтів або за рахунок клієнтів, але від свого імені
- управління портфелями фінансових інструментів, які складаються з одного або більше фінансових інструментів, в інтересах клієнтів
- інвестиційне консультування

- ❖ У реєстрі НКЦПФР – **206** торговців цінними паперами, в тому числі **58** банків
- ❖ Членами **Української біржі** є **67** інвестиційних фірм та банків-торговців цінними паперами, **ПФТС** – **56**, біржі **Перспектива** - **61**. Одні й ті ж торговці є членами декількох бірж.
- ❖ Серед найкращих інвестиційних фірм (за рейтингом ПФТС, 2020):
 - ❑ **ICU** (Інвестиційний Капітал Україна, торгівля державними облігаціями та акціями, також є лауреатом премії **GLOBAL BANKING & FINANCE AWARDS®** – 2020)
 - ❑ **Універ Капітал** (торгівля акціями, корпоративними та муніципальними облігаціями)
 - Серед банків – **Сітібанк** (торгівля державними облігаціями), **Таскомбанк** (торгівля корпоративними облігаціями), **Укргазбанк** (торгівля муніципальними облігаціями)

Лізингова компанія ЕСКА Капітал здійснює другий випуск облігації серії В та С обсягом 100 000 000 гривень

Між ЕСКА Капіталом та кредитним рейтинговим агентством Moody's Ratings

- Номінальний обсяг випуску - 100 000 000 гривень.
- Номінальна вартість 1 облігації - 1 000 гривень
- Термін обігу - 36 місяців.
- Купонний період - 1 місяць (виплата відсотків по облігаціях здійснюється щомісяця).
- Відсоткова ставка - 17% річних.
- Форма випуску - бездокументарна.
- Мета залучення: фінансування лізингових угод.
- Джерела погашення: надходження згідно з договорами лізингу.

ВАЖЛИВИЙ ФАКТ:
Кошти залучаються виключно для фінансування лізингових угод з твердими ліквідними заставами.

Шляхом публічної оферти продані первинним інвесторам облігації лізингової компанії ЕСКА Капітал на 100 млн грн, а це кошти на купівлю сільськогосподарської та будівельної техніки, вантажних автомобілів, які будуть надані фермерським господарствам на умовах лізингу.

Публічні пропозиції

Футбольні клуби Європи на фондовому ринку

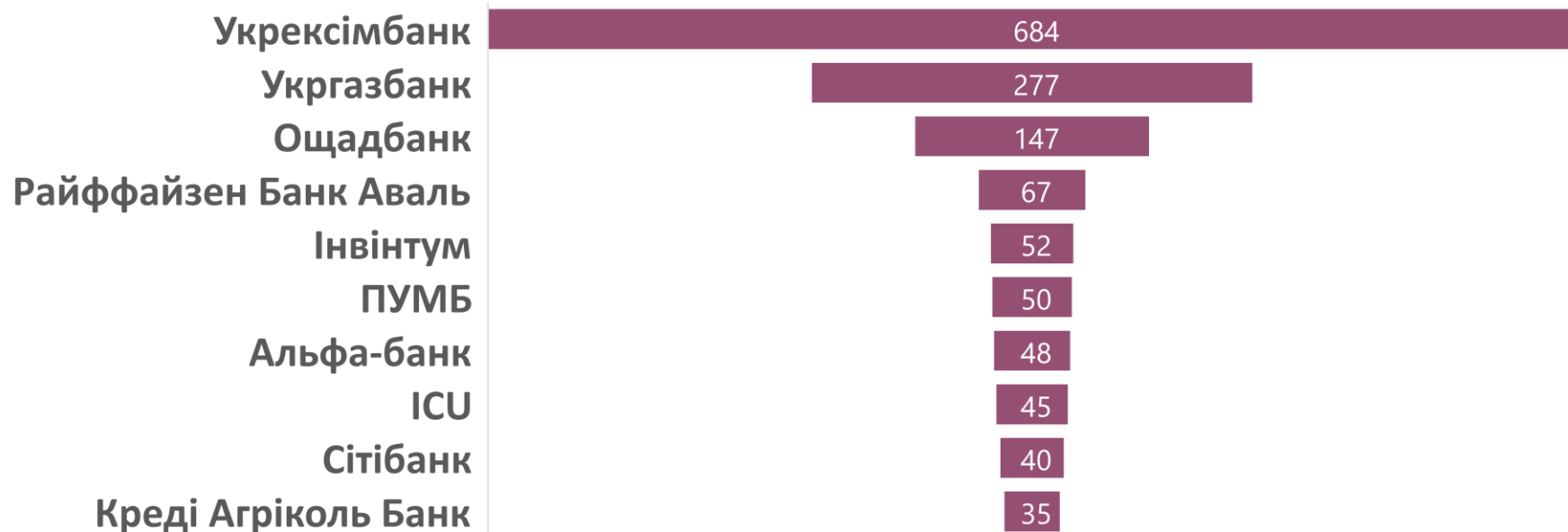

Першою ластівкою стало IPO акцій футбольного клубу «Верес» (подано заявок на 36 млн грн, лід-менеджер – Конкорд-капітал). Сума невелика, але вже є прецедент. Нові IPO в Україні ще будуть. До речі, так звані «народні» IPO можуть відбутися частково і через приватизацію державних підприємств, які ми всі добре знаємо і послугами яких користуємося: Укрзалізниця, Укрпошта, низка енергетичних компаній.

Депозитарні послуги (супутні щодо інвестиційних)

- **Адміністративні операції** (відкриття рахунків в цінних паперах, внесення змін до анкети рахунку, закриття рахунків в цінних паперах)
- **Облікові операції** (зарахування, списання, переказ, блокування, розблокування цінних паперів)
- **Інформаційні операції** (видача виписок з рахунку у цінних паперах; видача інформації щодо операцій депонентів, повідомлення акціонерам про загальні збори)

ТОП-10 депозитарних установ за обсягом депозитарних активів, млрд грн,
на кінець 2020 р.

Послуги недержавних пенсійних фондів

Недержавний пенсійний фонд (НПФ) — це фінансова установа, що працює винятково для пенсійного забезпечення громадян і має статус неприбуткової організації. Фонд залучає пенсійні внески вкладників, інвестує кошти з метою їхнього збільшення та захисту від інфляції, а пізніше здійснює пенсійні виплати учасникам за рахунок накопичених пенсійних активів. Недержавну пенсію виплачують додатково до державної. Розмір недержавної пенсії, на яку можуть сподіватися вкладники, залежить від розміру пенсійних внесків, періоду накопичення та суми отриманого інвестиційного прибутку. З моменту зарахування коштів на індивідуальний пенсійний рахунок вони стають вашою приватною власністю, на них поширюється право успадкування, їх не можна відчужити на користь третіх осіб.

- **Кількість НПФ** станом на 31.12.2020 р. - **59** (без урахування корпоративного фонду НБУ), у тому числі 47 відкритих, 6 корпоративних та 6 професійних. Всього активами НПФ управляли 34 КУА.
- **Активи НПФ в управлінні КУА** у 4-му кварталі 2020 року сповільнили зростання до 0.6%, а за весь рік — прискорили до 20.0%. Станом на 31.12.2020 вони досягли **1 924 млн грн.**
- **Адміністрування НПФ** здійснюють **19** компаній

Оцінка доступності та обізнаності послуг на ринках капіталу

3

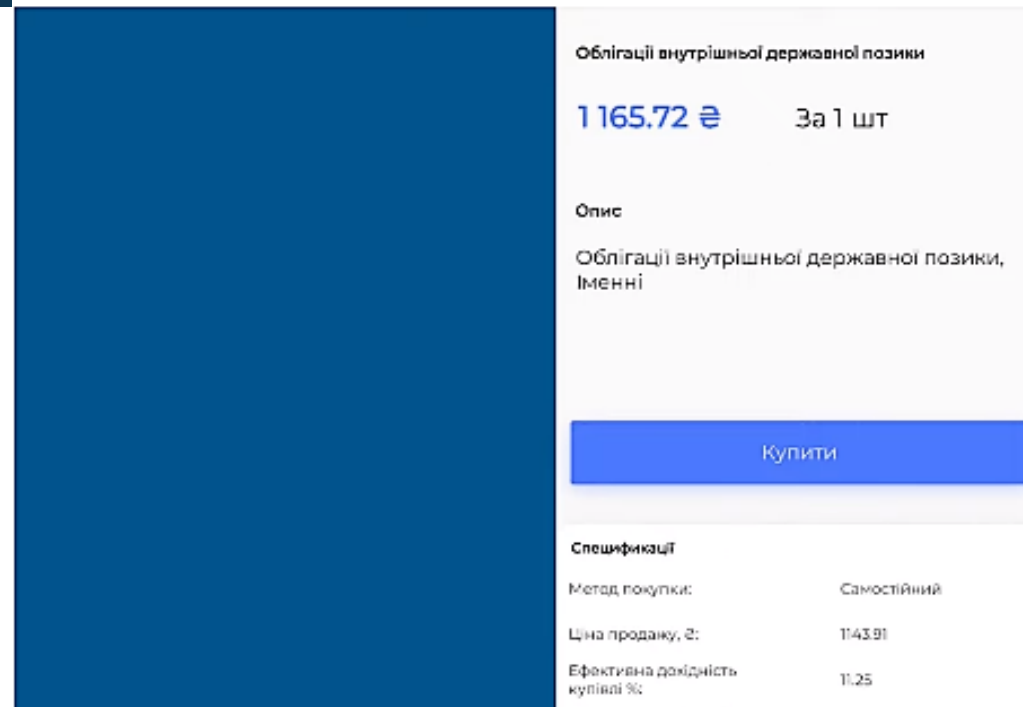
Купівля ОВДП

Хто пропонує ОВДП онлайн:

- Приватбанк (Приват24)
- ICU (ICU Trade)
- Універ Капітал (Wotan)
- Фрідом Фінанс Україна (Tradernet)

Проблеми доступу та обізнаності

- ✓ Відкриття рахунку у цінних паперах: необхідно *фізично* відвідати офіс
- ✓ Регіональні відділення брокерів є тільки у великих містах
- ✓ Кількість компаній і банків, що пропонують послуги онлайн, незначна
- ❑ Обізнаність щодо переваг ОВДП невисока

У біржовому списку Української біржі є акції:

- Apple Inc.
- Facebook Inc.
- Microsoft Corporation
- Netflix Inc.
- Tesla Inc.

Купівля іноземних цінних паперів

Проблеми доступу та обізнаності

- ✓ Наявність обмежень по сумі інвестицій (50 тис. євро на рік)
- ✓ Купити акції іноземних компаній можна тільки через брокера
- ✓ Треба підписати паперовий договір з брокером, який можна укласти в офісі інвестиційної фірми
- ✓ Онлайн купити можна через інтернет-трейдинг на біржі
- ☐ Необізнаність з оподаткуванням операцій з іноземними ЦП

Головна / Послуги

Послуги

ТОВ "ФРІДОМ ФІНАНС УКРАЇНА" надає комплексні інвестиційні послуги всім, хто планує заробляти на фондовому ринку та отримувати пасивний дохід. Розробляємо ефективні інвестиційні рішення для новачків і досвідчених інвесторів та трейдерів.

Просто інвестуй

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ >

**Продаж державних
облігацій**

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ >

**Брокерське
обслуговування**

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ >

Депозитарні послуги

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ >

Напишіть нам, ми онлайн!

Інтернет-трейдинг

ФРІДОМ ФІНАНС Україна – єдиний інтернет-трейдер на УБ

Недержавні пенсійні фонди

Яку вигоду кожен з них має?

1. Наявність інвестиційного доходу.
2. Захист грошей від крадіжки.
3. Захист грошей від фізичного знищення.
4. Захист коштів від інфляції.
5. Захист від конфіскації та арешту.
6. Захист від нецільового використання.

Проблеми доступу та обізнаності

- Високі комісійні КУА та адміністраторів НПФ
- Недостатня диверсифікація вкладень
- Валюта (тільки ОВДП можуть бути в доларах і євро)
- ☐ Підвищенням обізнаності щодо НПФ займаються професійні учасники ринку

Дистанційні загальні збори акціонерів

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку затвердила Тимчасовий порядок скликання та дистанційного проведення загальних зборів акціонерів та загальних зборів учасників корпоративного інвестиційного фонду. Електронне голосування на зборах підвищує доступність користування правами акціонерів.

НДУ НАДІСЛАНО 11.01.2019								
ДІЇ НДУ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ								
ФОРМУВАННЯ РЕЄСТРУ ДЛЯ РОЗСИЛКИ	ПОДАЧА ЕМІТЕНТАМИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ НА РОЗСИЛКУ ДО ЦД		1 РОЗСИЛКА НА ДУ ПОРЯДКУ ДЕННОГО ЗАГАЛЬНОГО ЗБОРИ, МАТЕРІАЛІВ ТА ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПОРЯДОК ОЗНАЙОМЛЕННЯ З БЮЛЕТЕННЯМИ	-30	2 ІНФОРМУВАННЯ АКЦІОНЕРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ВІДПРАВКИ СМС-ПОВІДОМЛЕНЬ ТА E-MAIL	-29	3 -28	4 -27
5 -26	6 -25	7 -24	8 -23	9 -22	10 -21	11 -20		
12 -19	13 -18	14 -17	15 -16	16 -15	17 -14	18 -13		
19 -12	20 -11 ПОЧАТОК ГОЛОСУВАННЯ при відсутності рішення надісланого на електронну пошту	21 -10 РОЗМІЩЕННЯ ФОРМИ І ТЕКСТУ БЮЛЕТЕНЮ (МІЖ НАДРОВНИХ ПИТАНЬ)	22 -9 РОЗСИЛКА НА ДУ ПОРЯДКУ ДЕННОГО ДОДАТКОВИХ МАТЕРІАЛІВ	23 -8	24 -7	25 -6		
26 -5 ПОЧАТОК ГОЛОСУВАННЯ при наявності рішення надісланого на електронну пошту	27 -4 ДАТА ОБЛІКУ	28 -3 РЕЄСТР ВЛАСНИКІВ НА ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ	29 -2	30 -1	31 0 ДАТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ЗБОРУ ДАТА ЗАВЕРШЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ		ПЕРЕДАЧА ЕМІТЕНТУ БЮЛЕТЕНІВ	
РОЗМІЩЕННЯ БЮЛЕТЕНЮ (З НАДРОВНИХ ПИТАНЬ)								

Захист прав користувачів послуг на ринках капіталу

4

Закон України від 20 вересня 2019 року № 122-IX

Внесення змін до 8 законів, головні зміни у Законі про фінансові послуги

Діяльність НКЦПФР у питаннях захисту прав споживачів послуг "піднаглядних" фінансових установ на цей час обмежується роботою зі зверненнями громадян, а також доповненням власних вимог до договорів про надання фінансових послуг вимогами Закону № 122. Крім того, НКЦПФР у рамках роботи із захисту прав інвесторів і з метою захисту прав споживачів фінансових послуг розмістила на своєму сайті інформацію про інвестиційні проекти, які відповідають ознакам фіктивності та можуть мати загрозу втрати коштів громадян України.

Встановлення повноважень державних органів щодо захисту прав споживачів фінансових послуг (зокрема НКЦПФР)

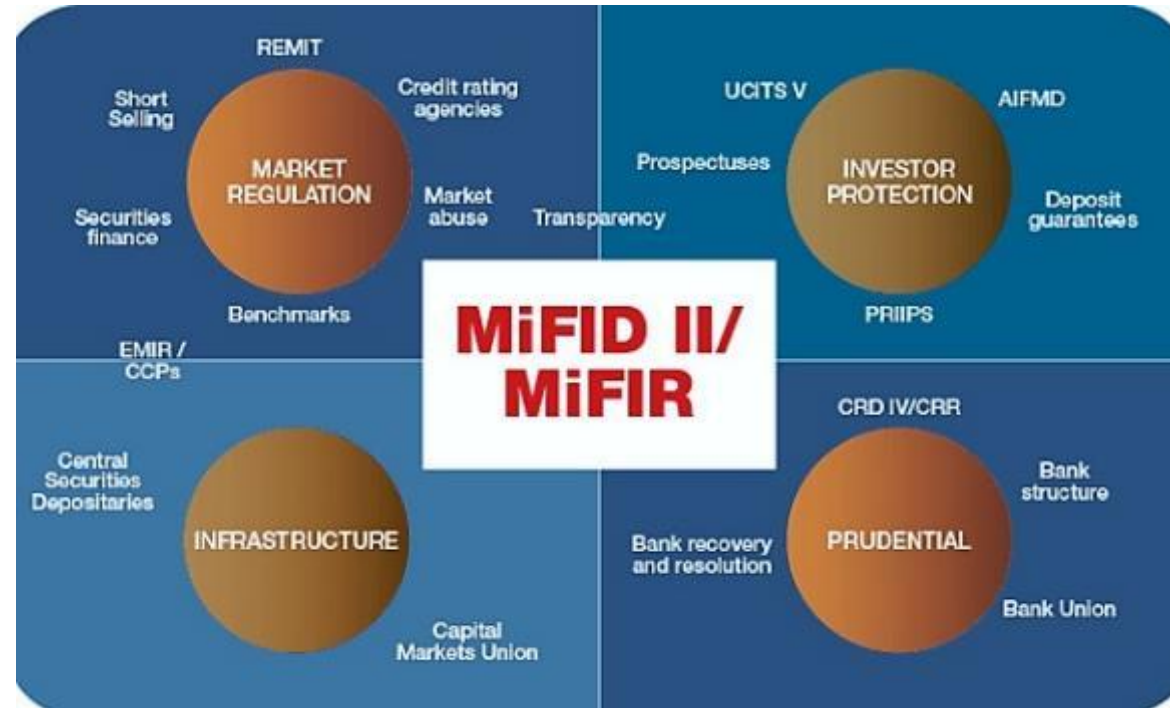
Запровадження відповідальності фінансових установ (зокрема профучасників фондового ринку) за порушення прав споживачів фінансових послуг

Укладення договору про надання фінансових послуг у вигляді електронного документа та використання електронного підпису до та під час підписання такого договору

Запровадження однакових правил для банків та небанківських установ у сфері реклами фінансових послуг та надання інформації про них

ДИРЕКТИВА 2014/65/EU про ринки фінансових інструментів (MiFID II)

Best execution

Захист інвесторів посилюється завдяки більш жорстким та новим правилам поведінки згідно з MiFID II. Інвестиційні фірми повинні вжити адекватних заходів для досягнення найкращого можливого результату при виконанні замовлень клієнта. Це зобов'язання називається зобов'язанням щодо найкращого виконання.

Know your customer

Знай свого клієнта (know your customer, скорочено KYC) означає, що інвестиційні фірми, які працюють з грошима приватних осіб, повинні ідентифікувати і встановити особу контрагента, перш ніж проводити фінансову операцію.

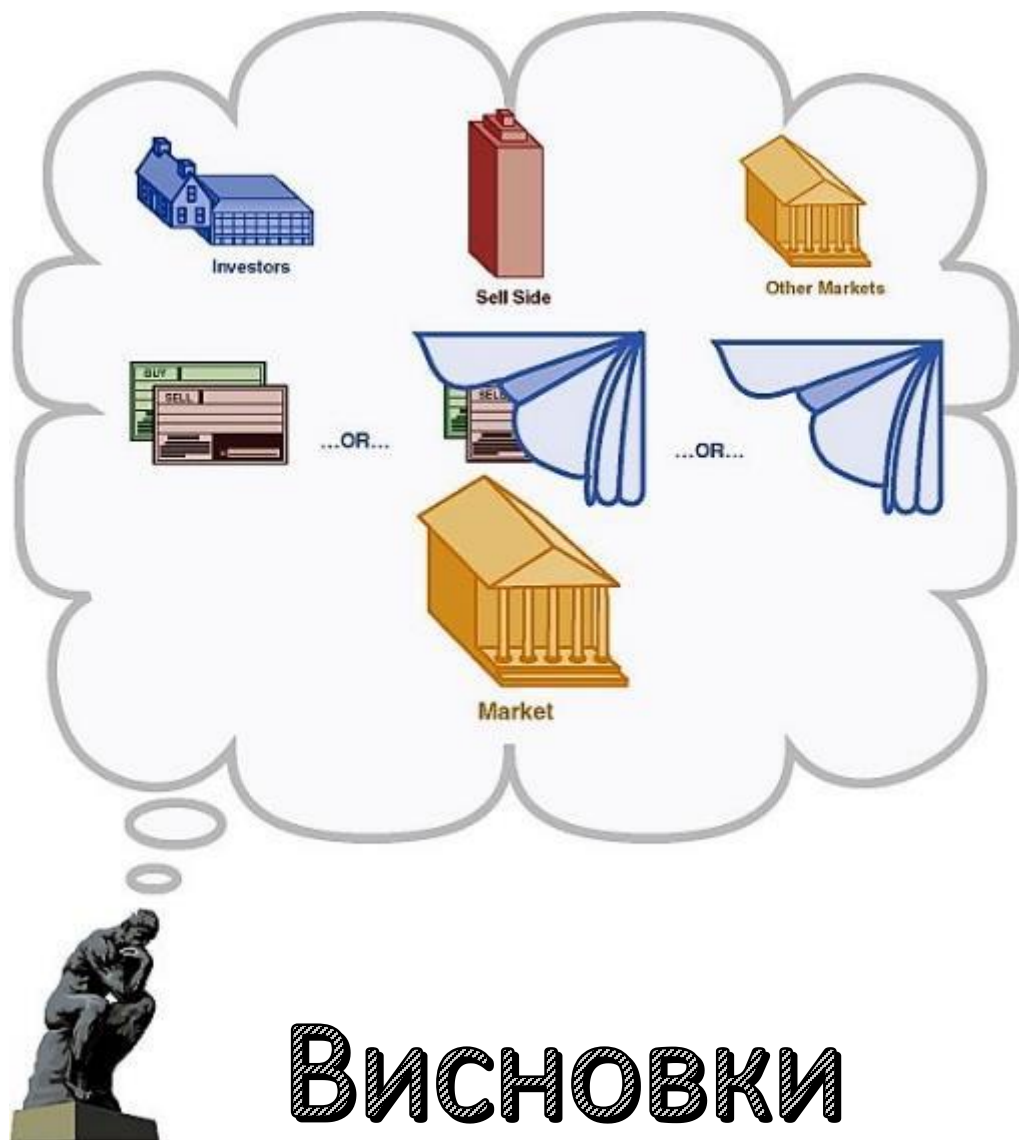

Нові Правила торгівлі цінними паперами (рішення НКЦПФР № 640 від 03.11.2020). Правила приведені у відповідність до MiFID II. Набуття чинності відтерміновано до 01.07.2021.

Розкриття інформації для клієнтів

Розділи Правил торгівлі

- **Загальні вимоги до інформації для клієнтів**
- **Вимоги до інформації про торговця та його інвестиційні послуги**
- **Вимоги до інформації про захист фінансових інструментів та коштів клієнтів**
- **Вимоги до інформації для клієнтів, у тому числі потенційних, щодо справедливості та не введення в оману**
- **Вимоги до оцінки відповідності та доречності інвестиційних послуг**
- **Вимоги щодо надання звітів клієнтам**

ВИСНОВКИ

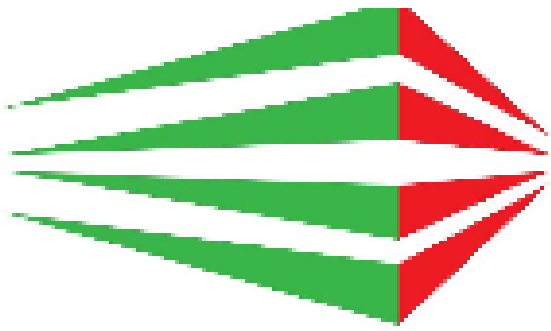
Фінансова інклюзія як стратегічний напрям політики на фінансових ринках, зокрема на ринках капіталу, набуває все більшого значення, зокрема й в Україні

Доступність фінансових послуг, зокрема на ринках капіталу, та обізнаність щодо них безпосередньо пов'язані з інтернет-технологіями та мобільним зв'язком

На ринках капіталу України рівень фінансової інклюзії набагато нижчий, ніж на грошово-кредитному ринку. Це обумовлено дефіцитом фінансових інструментів.

Доступність наявних інвестиційних та супутніх послуг депозитарних послуг обмежена незначною кількістю інвестиційних фірм, здатних на послуги онлайн

Рівень захисту прав користувачів інвестиційних послуг в Україні прогнозовано підвищиться через запровадження нових Правил торгівлі цінними паперами, базованих на MiFID II

UCMA

Президент Громадської спілки «Українське об'єднання ринків капіталу» (UCMA). Основними напрямками діяльності UCMA є розроблення та адвокація законопроектів; організація семінарів, вебінарів, круглих столів; аналіз ринків капіталу.

www.ucma.org.ua

ucma.ua@hotmail.com

Дякую!

Москвін Сергій Олександрович.

Кандидат економічних наук. Автор більш як 70 публікацій наукового та навчально-методичного характеру, співавтор навчальних посібників «Проектний аналіз», «Депозитарна діяльність», «Торгівля цінними паперами», «Емісія облігацій комунальних підприємств та місцевих позик», «Фінансування місцевих інвестиційних проектів», «Фінансові інструменти: емісія муніципальних облігацій», «Фінансові інструменти: операції з облігаціями», «Фінансові інструменти: міжнародний досвід випусків муніципальних облігацій»